

Beskrivelse af de tre cases:

Case 1: Det formelle beboerdemokrati og demokratisk praksis i renoveringssager

Beboerdemokratiet i den almene boligsektor er en grundlæggende og unik del af den danske boligmodel. Det giver beboerne i almene boliger ret til at have indflydelse på deres egen boligsituation og det fællesskab, de er en del af. Den almene boligsektor oplever dog at beboerdemokratiet er under pres, og færre deltager i de formelle beslutningsprocesser. Et af de steder, hvor denne udfordring er særligt tydelig, er når der skal træffes store beslutninger. De store renoveringssager, er netop sådan et sted.

Renoveringssager er nogle af de største, dyreste og mest komplicerede arbejdsopgaver i de almene boligforeninger. Beboerdemokratiet og beboerne spiller en stor og krævende rolle i beslutningsprocessen, hvilket kan udfordre selve beboerdemokratiet. Renovering har ofte en høj teknisk sværhedsgrad og fordrer store pengebeløb og forandringer, som har direkte praktiske konsekvenser for beboerne. Derudover kræver renoveringsprojekter samarbejde mellem beboerdemokrater, beboere, boligorganisationer og eksterne med specialiseret teknisk viden. Alt dette skal håndteres med øje for at resultatet i sidste ende kan have direkte indflydelse på noget af det mest fundamentale for beboerne – nemlig huslejen og deres bolig. Men også for de materielle rammer for livet i sektoren og samfundet – og for gode almene boligområder – også i fremtiden. Der er meget på spil i renoveringssager, og derfor kan det give udfordringer på flere fronter så som forsinkelser, konflikter og komplekse og ressourcekrævende forløb. Der tales sågar om, at renoveringsprojekter kan lide under ”demokratisk underskud”.

Det positive ved renoveringssager er dog at ud over at give boligområderne et fysisk løft, har de potentiale til at styrke de sociale rammer og mobilisere lokalt ejerskab og engagement omkring en fælles vision.

Afprøvning:

Den deltagende boligorganisation foreslår at uddanne de medarbejdere, som arbejder i de fysiske projektteams til bedre at kunne facilitere demokratiske processer omkring renoveringsprojekter samt opnå bedre kendskab til rammerne for beslutningsprocesserne. Boligforeningen foreslår afprøvninger på tværs af syv boligorganisationer, hvoraf to er defineret på forhånd (FOB og Boliggården), mens de resterende fem udvælges således, at der er

geografisk og størrelsesmæssig variation, og at der både er selvstændige organisationer og et eller flere administrationselskaber repræsenteret.

Boligorganisationen foreslår to niveauer af indsatser i projektet:

1. Et undervisningsforløb for alle syv boligorganisationer, der informeres af det tilknyttede forskningsprojekt og tilrettelægges og gennemføres af BL Kursus & Rådgivning. Kurset vil indeholde fire workshop, hvor deltagerne (projektledere og ledere i fysiske teams) kompetenceudvikles.
2. Et "Netværk for demokratisk praksis i renovering", som mødes imellem hver kursusworkshop. Her implementerer og arbejder deltagerne med den viden, som de opnår i deres konkrete renoveringssager før, under og efter de afholdte workshops.

Boligorganisationen efterspørger viden om følgende spørgsmål:

- På den ene side er det vigtigt med god beboerinddragelse i renoveringsprocesser, hvilket kræver tid og ressourcer, og på den anden side er der et pres for tidseffektivitet. Hvordan går vi til denne udfordring?
- Hvilke årsager kan der være til den udbredte oplevelse af "demokratisk underskud" i boligorganisationernes praksisser i renoveringssager, og hvordan får vi vendt det til "demokratisk overskud"? Hvordan ser årsagerne ud set fra forskellige perspektiver (fx boligorganisationen, beboerne og projektteams)?
- Hvilke barrierer forhindrer beboerne i at have reel indflydelse på beslutninger i renoveringsprojekter med fokus på at barriererne både kan findes på institutionelt, organisatorisk og individuelt niveau?
- Hvordan kan man forstå og styrke "demokratisk kapacitet" i boligforeninger og blandt beboere?
- Hvordan kan forskningsviden omsættes til konkrete uddannelsesforløb for projektledere, teknisk personale og medarbejdere i almene boligforeninger?
- Hvordan kan man som boligorganisation understøtte et godt samspil mellem professionelle og frivillige i forhold til store beslutninger om renovering?

Om boligorganisationen

Den deltagende boligorganisation er FOB; Slagelse, som du kan læse mere om her:

<https://fob.dk/>

Case 2: Det grønne som katalysator for deltagelse og sammenhængskraft

Flere boligorganisationer er bekymrede for deltagelsen i beboerdemokratiernes officielle organer. Det kan være svært at rekruttere til beboerbestyrelser og afdelingsmøder helt generelt, men også uformelle aktiviteter og engagementet i lokale fællesskaber lider under manglende deltagelse og engagement.

Den oplevelse står i stor kontrast til det store engagement og den spirende lyst til at deltage, som opleves omkring ”grønne fællesskaber” og særligt i mere enkeltstående ”grønne initiativer”. Det kan være initiativer, som tager udgangspunkt i at skabe grønne fællesområder i boligforeningerne fx fælles køkkenhaver. Det kan også være organisering af fælles indsatser for mere klimavenlig adfærd i forhold til affaldshåndtering eller byttedage. Eller det kan være at indrette og omdanne fællesrum og arealer til beboere og lokalsamfund med fokus på biodiversitet og bæredygtighed i sektoren såvel som i samfundet.

Boligorganisationerne oplever at de grønne initiativer har et stort mobiliserende potentiale, og der er et håb om at denne mobilisering kan sprede sig ind i de mere formelle dele af beboerdemokratiet. Det tyder også på at de grønne initiativer i højere grad end andre initiativer tiltrækker beboergrupper, som traditionelt set er underrepræsenterede i de beboerdemokratiske organer.

Afprøvninger

De to deltagende boligorganisationer foreslår at lave afprøvninger i flere boligafdelinger og undersøge forskellige typer at tilgange, hvor det grønne kan understøtte hverdagsdemokratiet. Der kan tages udgangspunkt i både eksisterende grønne projekter eller igangsættes nye i samarbejde med fx beboerbestyrelserne. Boligorganisationerne foreslår afprøvninger med grønne arealer som afsæt, hvor der arbejdes med konkrete koblinger af uformel og formel deltagelse.

Boligorganisationerne efterspørger viden centreret om følgende spørgsmål:

- Hvordan kan grønne initiativer og fællesskaber skabe engagement og deltagelse i almene boligforeninger – herunder også deltagelse i de mere formelle demokratiske organer?
- Hvordan kan grønne dagsordener aktiveres som platform for lokal involvering, ejerskab og demokratisk robusthed?

- Hvordan kan man forbinde klima- og biodiversitetsdagsordenen med sociale dagsordener på det almene boligområde?
- Hvordan kan man skalere indsatserne inden for det grønne til gavn både for den bredere almene sektor – men også ud over denne til andre parter?
- Hvordan udnyttes mulighederne for at engagere underrepræsenterede grupper, som er tiltrukket af grønne initiativer, til også at engagere sig i andre dele af beboerdemokratiet i de almene boliger?

Om boligorganisationerne

De deltagende organisationer er Boligselskabet Sjælland og Boligorganisationen Møllevenget & Storgaarden, Randers. Du kan læse mere om dem her:

<https://bosj.dk/>

<https://www.randersbolig.dk/moellevaenget-storgaarden/>

Case 3: Underrepræsentation og ”udenforskab” i beboerdemokratiet

Mange boligorganisationer oplever, at der generelt er lav deltagelse i det formelle beboerdemokrati, og at det fx er svært at rekruttere til bestyrelser. Derudover er der ligeledes en stor opmærksomhed på at nogle grupper af beboere i mindre grad føler sig som en del af de demokratiske fællesskaber og beslutningsprocesser i boligområderne.

Boligorganisationerne oplever at mange borgere – særligt unge, ældre, og borgere med minoritetsbaggrund – står udenfor de demokratiske fællesskaber. De føler sig ikke hørt, ikke repræsenteret og ikke inviteret ind. Det skaber lav demokratisk tillid, lav deltagelse og en oplevelse af, at det ikke nytter noget at engagere sig.

Disse grupper deltager i lavere grad i fællesskabets aktiviteter og er sjældnere aktivt deltagende i de beboerdemokratiske organer. Det er grupper af mennesker, der er underrepræsenterede i både de formelle og uformelle demokratiske strukturer.

Dette er problematisk, fordi demokratiet mister legitimitet, og fordi disse borgeres perspektiver, behov og ideer ikke bliver taget i betragtning. Det betyder at både det formelle beboerdemokrati og andre hverdagsdemokratier ikke afspejler den mangfoldighed, der kendetegner beboersammensætningen i vores boligområder og i samfundet som helhed. Det kan føre til manglende ejerskab og lavere engagement – og i sidste ende kan det svække sammenhængskraften i boligområderne såvel som i vores samfund. Det demokratiske ”udenforskab” kan også forstærke social ulighed og svække tilliden til fællesskabet.

De underrepræsenterede grupper synes ikke kun at have svært ved at deltage i demokratiske fællesskaber i det nære (deres boligområder), men også i det større samfund. En tese er, at indsatser for at inkludere dem i det nære demokrati i boligforeningerne, kan have positiv indflydelse på deres demokratiske engagement i andre dele af samfundet.

Afprøvninger

De to deltagende organisationer (Brabrand Boligforening og SALUS) eksperimenterer med nye metoder til at fremme deltagelse og demokrati på forskellig vis. I Brabrand arbejdes der med ”Demokratisk værtskab”, som er en afprøvet praksis, hvor både professionelle og frivillige tager værtskabet for det demokratiske fællesskab på sig ved at invitere andre ind. Formålet er at skabe tilhørsforhold, styrke relationer og åbne for handlemuligheder. Erfaringerne fra Brabrand viser, at det skaber en fælles forpligtelse og en ny lokal infrastruktur for demokrati i hverdagen. I

SALUS er de i en begyndende fase med at arbejde med ambassadører og rollemodeller. I begge boligforeninger er der særligt fokus på at inkludere de underrepræsenterede grupper af beboere, som oftere føler sig udenfor.

Brabrand Boligforening foreslår en afprøvning, der har særligt fokus på en videreudvikling af modellen for demokratisk værtskab med henblik på skalering til andre boligorganisationer.

SALUS foreslår en afprøvning af forskellige metoder med fokus på rollemodeller og ambassadører.

Både SALUS og Brabrand Boligforening foreslår at afprøvningsne skal bidrage til at identificere barrierer, kvalificere alternative inddragelsesformer, udvikle praksisnære redskaber og evaluere effekterne for at sikre varig læring og forankring.

Boligorganisationerne efterspørger viden centreret om følgende spørgsmål:

- Hvordan sikrer og understøtter vi meningsfuld deltagelse for alle, og hvordan gives plads til de grupper, som har sværere ved at føle sig som en del af det demokratiske fællesskab?
- Hvordan styrkes ejerskab, repræsentation og udvikling af gode boligområder gennem tiltag som demokratisk værtskab og ambassadørskab?
- Kan modellen med ambassadører eller demokratisk værtskab udbredes og skaleres til andre typer af almene boligforeninger?
- Hvordan kan længerevarende indsatser for demokratisk forankring og understøttelse påvirke et bredere fællesskab end de, som har været direkte berørt?
- Hvordan udvikler deltagelsen sig over tid? Hvordan kan organisatoriske og strukturelle rammer påvirke deltagelse?

Om boligorganisationerne

De deltagende organisationer er Brabrand Boligforening, Aarhus og SALUS, Sønderborg. Du kan læse mere om dem her:

<https://www.brabrand-boligforening.dk/>

<https://salus-bolig.dk/>